

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2/2551 ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 300 คน แบ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 100 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 100 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 100 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกคำตอบลงในแบบสอบถามด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษานี้สามารถสรุปออกมาได้ 3 ส่วนคือ ข้อมูลทั่วไปของเยาวชน พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.3 เพศหญิงร้อยละ 10.7 ส่วนใหญ่อายุ 18 ปี ร้อยละ 26.3 รองลงมาคืออายุ 17 ปี ร้อยละ 20.7 อาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ ร้อยละ 87.0

สำหรับข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองในแต่ละเดือน น้อยที่สุด 100 บาท มากที่สุด 5,000 บาท เฉลี่ยรายได้ที่ได้รับเท่ากับ 951.73 บาทต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับรายได้ระหว่าง 0 – 500 บาทต่อเดือน ร้อยละ 49.3 รองลงมาคือระหว่าง 501 – 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 24.7 เมื่อพิจารณาจากลักษณะที่พักอาศัยพบว่าส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบ้านผู้ปกครอง ร้อยละ 52.7 รองลงมาพักอาศัยบ้านญาติ ร้อยละ 28.7 และพักอาศัยที่

หอพัก ร้อยละ 18.7 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมาชิกในบ้านสูบบุหรี่ ร้อยละ 56.0 นอกจากนี้ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิททั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนสูบบุหรี่ ร้อยละ 70.7

ด้านความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ในกลุ่มตัวอย่าง จากการวัดและประเมินผล โดยการตั้งคำถามแบบ Checklist ให้กลุ่มตัวอย่างตอบว่า ใช่/ไม่ใช่ พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ ร้อยละ 68.3 ไม่มีความรู้ ร้อยละ 31.7 สำหรับคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดคือ บุหรี่เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง ร้อยละ 93.3

ด้านทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ว่า การสูบบุหรี่ทำให้ดูน่าสนใจลดลงกว่าไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 60.7 ส่วนทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ว่าทำให้รู้สึกผ่อนคลายพบว่าส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าการสูบบุหรี่ทำให้ผ่อนคลายลดลงกว่าไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 36.7 ส่วนความคิดที่จะเลิกสูบบุหรี่มีจำนวน ร้อยละ 38.7 ในขณะที่ส่วนใหญ่ไม่คิดจะเลิกสูบบุหรี่ ร้อยละ 61.3 ส่วนสาเหตุที่คิดจะเลิกสูบบุหรี่ส่วนใหญ่พบว่าตระหนักถึงโทษพิษภัยของบุหรี่ ร้อยละ 34.5 รองลงมาคือไม่สะดวกในการสูบ ร้อยละ 25.0 สังกมไม่ยอมรับ ร้อยละ 24.1 และคนรอบข้างขอร้อง ร้อยละ 16.4 ตามลำดับ

5.1.2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่

ผลการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี ร้อยละ 18.3 รองลงมาคืออายุ 14 ปี ร้อยละ 15.7 อายุน้อยที่สุดที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกคืออายุ 9 ปี และอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่อยู่ที่ 13.43 ปี สาเหตุสำคัญของการเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกคืออยากทดลองสูบ ร้อยละ 43.3 รองมาคือเพื่อนชักชวน ร้อยละ 24.3 เลียนแบบจากสื่อ ดารา นักร้อง ร้อยละ 14.7 เลียนแบบผู้ใหญ่หรือคนรู้จัก ร้อยละ 9.0 และเพื่อลดความเครียด ร้อยละ 8.7 ตามลำดับ ตั้งแต่การสูบบุหรี่ครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ระยะเวลาานานมากที่สุดคือ 9 ปี และพบว่าระยะเวลาที่ส่วนใหญ่สูบบุหรี่คือ 1 ปี ร้อยละ 35.0 รองลงมาคือ 2 ปี ร้อยละ 21.0 ความถี่ของการสูบบุหรี่ในช่วง 1 เดือนส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่จำนวน 6 - 10 วัน ร้อยละ 38.7 รองลงมาคือ 1-5 วัน ร้อยละ 35.3 และมีกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่เป็นประจำเกือบทุกวัน (26 - 30 วันต่อเดือน) ร้อยละ 15.7 กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าในวันที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ในปริมาณวันละ 1 มวน ร้อยละ 39.3 รองลงมาคือวันละ 2 มวน ร้อยละ 29.3

ส่วนวิธีการที่ได้บุหรี่มาสูบของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ได้มาโดยการซื้อจากร้านขายของชำ ร้อยละ 40.0 รองลงมาคือผู้อื่นให้บุหรี่ ร้อยละ 25.0 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่าส่วนใหญ่ได้บุหรี่มาสูบ โดยวิธีการขอบูหรี่จากผู้อื่น ร้อยละ 42.0 ซึ่งส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าสูบบุหรี่ยี่ห้อใดก็ได้ ร้อยละ 47.3 มียี่ห้อที่สูบเป็นประจำ ร้อยละ 31.0 และไม่ทราบ

ซื้อหื้อบหุรี ร้อยละ 21.7 เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่สามารถระบุซื้อหื้อบหุรีที่สูบเป็นประจำได้ พบว่าส่วนใหญ่สูบหุรีต่างประเทศซื้อหื้อบแอด แอนด์ เอ็ม ร้อยละ 1.2 รองลงมาคือหุรีที่ผลิตในประเทศคือ กรองทิพย์ ร้อยละ 0.9 สายฝน ร้อยละ 0.7 และวันเดอร์ ร้อยละ 0.2 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ซื้อหุรีในราคาของละ 45 บาท ร้อยละ 37.6 รองลงมาราคาซื้อหุรีราคาของละ 50 บาท ร้อยละ 19.8 ด้านรายจ่ายในการซื้อหุรีต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่จ่ายเงินซื้อหุรีเอง ร้อยละ 52.7 ไม่ได้จ่ายเงินซื้อเองร้อยละ 47.3 ซึ่งค่าเฉลี่ยของรายจ่ายในการซื้อหุรีต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อหุรีเองคืออยู่ที่ 89.27 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายจ่ายในการซื้อหุรีระหว่าง 0 – 25 บาท ร้อยละ 70.3 รองลงมาคือมากกว่า 100 บาท ร้อยละ 14.7

สถานที่ที่สูบหุรีเป็นประจำคือที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ มุมถนน อ่างเก็บน้ำ น้ำตก ร้อยละ 45.7 รองลงมาคือบ้านของเพื่อน ร้อยละ 33.3 โรงเรียนร้อยละ 13.0 และบ้าน ร้อยละ 8.0 ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สูบหุรีคือช่วงพักระหว่างเรียน ร้อยละ 37.3 รองลงมาคือเวลาที่อยู่กับเพื่อนที่สูบหุรี ซึ่งใกล้เคียงกัน ร้อยละ 36.3

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบหุรี

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบหุรี โดยพิจารณาจากปริมาณการสูบหุรี (มวน/เดือน) โดยวิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อแบบจำลองได้แก่ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง รายจ่ายในการซื้อหุรี จำนวนปีที่สูบหุรี การมีสมาชิกในบ้านที่สูบหุรี การมีเพื่อนสนิทที่สูบหุรี ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของหุรี และความคิดที่จะเลิกหุรี โดยอาชีพของผู้ปกครอง รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง รายจ่ายในการซื้อหุรี จำนวนปีที่สูบหุรี การมีสมาชิกในบ้านที่สูบหุรี การมีเพื่อนสนิทที่สูบหุรี และความคิดที่จะเลิกหุรี มีความสัมพันธ์กับปริมาณการสูบหุรีในทิศทางเดียวกัน ส่วนความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของหุรีมีความสัมพันธ์กับปริมาณการสูบหุรีในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้นจะเห็นว่าตัวแปรด้านความรู้ไม่ได้มีผลต่อพฤติกรรม เพราะผลการวิเคราะห์ไม่ตรงกับสมมติฐานของการศึกษา ทั้งนี้แม้จะได้มีการบรรจุความรู้เรื่องโทษพิษภัยของหุรีไว้ในหลักสูตรการศึกษา และมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เป็นระยะ เพื่อให้มีความรู้เรื่องโทษพิษภัยของหุรี แต่ยังไม่ก่อให้เกิดความตระหนัก และต้องการที่จะลด ละ เลิกหุรีอย่างจริงจัง

จากการศึกษาสามารถจัดลำดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบหุรีของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1)ความคิดที่จะเลิกบุหรี่ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะการมีความคิดที่จะเลิกบุหรี่ จะส่งผลให้ปริมาณการสูบบุหรี่ลดลงมากกว่าปัจจัยอื่น

2)จำนวนปีที่สูบบุหรี่ เนื่องจากการสูบบุหรี่มาเป็นเวลานานหลายปีจะทำให้มีปริมาณการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น เพราะบุหรี่เป็นสินค้าเสพติด ยิ่งสูบนานเข้าจะยิ่งต้องการสูบเพิ่มขึ้น

3)การมีสมาชิกในบ้านที่สูบบุหรี่ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมากขึ้น เมื่อเห็นผู้ใกล้ชิดสูบบุหรี่เป็นประจำ ทำให้เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นกิจกรรมปกติ และก่อให้เกิดอาการอยากสูบบ่อยขึ้น

4)รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง เพราะเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นจะซื้อบุหรี่มาสูบในปริมาณที่เพิ่มขึ้น

5)การมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมาก เมื่อเพื่อนสูบบุหรี่เป็นประจำ อิทธิพลของเพื่อนจะโน้มน้าวให้เกิดการสูบบุหรี่ด้วย

6)อาชีพของผู้ปกครอง ผู้ที่มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ จะสูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ เพราะผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำจะให้เงินบุตรหลานสำหรับใช้จ่ายปริมาณที่แน่นอนและมากกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ

7)รายจ่ายในการซื้อบุหรี่ ผู้ที่ไม่มีรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ แต่ได้บุหรี่มาสูบโดยวิธีการขอกจากผู้อื่น หรือมีผู้อื่นให้บุหรี่ จะสูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่มีรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ เพราะการได้บุหรี่มาฟรีเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา สามารถนำปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ มาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ในเยาวชนทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่ได้ โดยให้ข้อเสนอแนะตามปัจจัยที่มีความมากที่สุด คือ ความคิดที่จะเลิกบุหรี่ และปัจจัยอื่นๆ ดังนี้

1)ปัจจัยด้านความคิดที่จะเลิกบุหรี่ รัฐบาลต้องรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เลิกบุหรี่ผ่านช่องทางการสื่อสารกระแสหลักอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนที่สูบบุหรี่มีความต้องการเลิกบุหรี่ และในระดับพื้นที่ต้องทำให้เยาวชนที่สูบบุหรี่เกิดความตระหนักและคิดที่จะเลิกบุหรี่ เช่น การจัดทำค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาชีวิตจริงของผู้ป่วยในโรงพยาบาล

2)ปัจจัยด้านจำนวนปีที่สูบบุหรี่ รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ สังคมของเยาวชนที่สูบบุหรี่ เช่น คลินิกอดบุหรี่ในสถานพยาบาล มุมเพื่อนใจวัยรุ่นในโรงเรียน

3) ปัจจัยด้านสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ปัจจัยด้านรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ปัจจัยด้านอาชีพของผู้ปกครอง เป็นปัญหาด้านครอบครัวที่ต้องแก้ปัญหาเชิงระบบ ผู้ปกครองต้องเลิกสูบบุหรี่และดูแลเอาใจใส่พฤติกรรมและการใช้จ่ายเงินของเยาวชน โดยหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน จัดทำโครงการครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวสุขภาพดี เป็นต้น

4) ปัจจัยด้านการมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ สถานศึกษาต้องมีระบบเฝ้าระวัง และส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้เยาวชนทำ โดยเฉพาะในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่รวมกลุ่มกันสูบบุหรี่ และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อบาปมูขมิ้นๆ

5) ปัจจัยด้านรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ รัฐบาลต้องเพิ่มภาษีสรรพสามิตบุหรี่ เพื่อให้บุหรี่ราคาสูงขึ้น เยาวชนจะซื้อบุหรี่ในปริมาณที่ลดลง การให้บุหรี่ฟรีแก่ผู้อื่นจะลดลง

6) ผลการศึกษาอื่นๆ เช่น เยาวชนส่วนใหญ่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ รัฐบาลต้องบังคับใช้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอย่างจริงจัง ควรเพิ่มการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ให้ครอบคลุมทั่วถึงในสถานที่เยาวชนรวมกลุ่มกันหรือชอบไปเที่ยว หากมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังจะสามารถลดการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้ สำหรับการจำหน่ายบุหรี่ให้แก่เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี รัฐบาลจะต้องกำหนดโทษผู้ขายบุหรี่ที่ฝ่าฝืนให้รุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ค่าปรับเพิ่มขึ้น และให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เพิกถอนใบอนุญาตขายบุหรี่หากมีการฝ่าฝืนกฎหมาย

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษารั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่จากแบบจำลอง พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (r^2) = 0.484 หมายถึง ปัจจัยที่ศึกษาอธิบายปริมาณการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้ 48.4% ซึ่งแสดงว่ายังมีอีก 51.6% ที่ยังไม่ได้อธิบาย นอกจากนี้ในการสำรวจข้อมูลยังขาดข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง คือ รายได้ของผู้ปกครอง อีกทั้งในการศึกษารั้งนี้ศึกษาเฉพาะเยาวชนที่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาเท่านั้นจึงยังไม่ครอบคลุมเยาวชนทั้งหมด ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไปดังนี้

1) พัฒนาแบบจำลองการสูบบุหรี่ในเยาวชน โดยเพิ่มปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายได้ของผู้ปกครอง

2) ควรศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนนอกสถานศึกษา เนื่องจากเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษากลับบ้าน จะประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีอัตราการสูบบุหรี่มาก